CONSISDERAȚII PRIVIND CERCETĂRILE SOCIOLOGICE DIN BUCOVINA ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

RODICA IAȚENCU

Şcoala sociologică a lui Dimitrie Gusti

Sociologia s-a constituit ca o ştiinţă a societăţii româneşti, din preocuparea de a evalua ştiinţific realizarea diferitelor idealuri ale dezvoltării sociale. În această preocupare, un aspect definitoriu a fost acela al cercetării sociale concrete a realităţilor naţionale, mai ales prin promovarea studiilor monografice. Perioada interbelică a ridicat pe o treaptă calitativă nouă tradiţia românească a cercetării sociale monografice, sub direcţia teoretică şi organizatorică a lui Dimitrie Gusti (13 februarie 1880 – 30 octombrie 1955), autorul primului sistem de sociologie ştiinţifică şi creator al învăţământului sociologic din ţara noastră. În această perioadă, sociologia a fost considerată o ştiinţă în slujba naţiunii, cu rol important în construcţia naţională şi în scopul realizării unui amplu program de reforme sociale prin ştiinţă şi cultură naţională.

Dimitrie Gusti şi-a făcut studiile liceale şi universitare la Iaşi, continuându-şi pregătirea în Germania, în perioada anilor 1900–1909, mai întâi ca student în Filosofie Morală la Leipzig şi apoi ca student în Ştiinţe Juridice la Berlin. Perioada studiilor sale la Berlin (1904–1909) a fost caracterizată de preocupări propriu-zis sociologice, continuate mai târziu la Paris, în colaborare cu Émile Durkheim (1858–1917), fondatorul şcolii franceze de sociologie, cu importante contribuţii în stabilirea sociologiei ca ştiinţă şi includerea acesteia în cadrul ştiinţelor umaniste. În anul 1904, Dimitrie Gusti a obţinut doctoratul în Filosofie, cu teza *Egoism şi altruism. Motivaţia sociologică a voinţei practice*.

Activitatea profesională a lui Dimitrie Gusti a fost impresionantă: a constituit Asociaţia pentru Studiu şi Reformă Socială (Iaşi, 1918–1921, devenită, din anul 1921, Institutul Social Român, care a funcţionat la Bucureşti în perioada 1921–1948; între 1939 şi 1944 a funcţionat sub denumirea de Institutul de Ştiinţe Sociale ale României); a organizat, împreună cu studenţii Seminarului de Sociologie şi Etică, de la Catedra de Sociologie, Etică, Politică şi Estetică a Facultăţii de Litere şi Filosofie a Universităţii din Bucureşti, un fişier al tuturor cărţilor de sociologie, etică şi politică aflate în

Analele Bucovinei, **XVII**, *2* (35), p. – , Bucureşti, 2010

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

bibliotecile publice din Bucureşti (1923); a coordonat înfiinţarea Recensământului, a Şcolii de Asistenţă Socială şi a celei de Statistică (1930), a Institutului de Conjunctură, Asociaţiei Camerei de Comerţ şi Industrie; a întocmit proiectul de reformă a învăţământului (1933); a creat, împreună cu Victor Ion Popa, Henri H. Stahl şi Gheorghe Focşa, Muzeul Satului (1936); a obţinut legiferarea Serviciului Social (1938), prin care s-a instituţionalizat cercetarea sociologică, îmbinată cu acţiunea socială practică şi cu pedagogia socială; a înfiinţat premiile autorilor tineri needitaţi (1929), trecute apoi pe seama Fundaţiilor Culturale Regale; a iniţiat şi îndrumat acţiunea de cercetare monografică a satelor din România (1925–1945); împreună cu echipa sa de sociologi a realizat primele filme sociologice din lume: *Obiceiuri populare româneşti* (1928, regia Mihai Vulpescu); *Drăguş – viaţa unui sat românesc* (1929, regia Paul Sterian, Nicolae Argintescu-Amza); *Un sat basarabean – Cornova* (1931, regia Henri H. Stahl, Anton Golopenţia); *Satul Şanţ* (1936, regia Henri H. Stahl); *Obiceiuri din Bucovina* (1937, regia Henri H. Stahl, Constantin Brăiloiu); a fost profesor la Catedra de Sociologie, Etică, Politică şi Estetică a Facultăţii de Litere şi Filosofie a Universităţii din Bucureşti (1920), devenind, din anul 1929, decanul acesteia; profesor la Universitatea ,,Al. I. Cuza" din Iaşi; ministru al Instrucţiei Publice, Cultelor şi Artelor (1932–1933); membru corespondent al Academiei Române din octombrie 1918, membru titular din iunie 1919 şi apoi vicepreşedinte (1923–1925; 1943–1944) şi preşedinte (1944–1946) al acesteia, calitate în care a înfiinţat Consiliul Naţional de Cercetări Ştiinţifice (1947–1948); preşedinte al Secţiunii Istorice a Academiei Române (1935–1938); a fost membru al mai multor academii, societăţi şi institute de sociologie de peste hotare (New York, Geneva, Berlin, Londra, Praga, Tokio, Institutul Internaţional de Sociologie ş.a.); a fost director al Casei Culturii Poporului şi apoi al Fundaţiei Culturale Regale „Principele Carol" (1934–1940), al Institutului Social Român (1921–1939, 1944–1948), Institutului de Ştiinţe Sociale ale României (1939–1944) şi al Consiliul Naţional de Cercetări Ştiinţifice (1947–1948); a fost preşedinte al Oficiului Naţional al Cooperaţiei (1929), al Societăţii de Radiodifuziune (1929), al Casei Culturii Poporului, al Consiliului de administraţie a Casei Autonome a Monopolurilor de Stat (1929); a înfiinţat şi a condus revista „Arhiva pentru Ştiinţă şi Reformă Socială" (1919–1943) şi a coordonat revista „Sociologie românească" (1936–1944).

Opera sociologului cuprinde recenzii sistematice ale unor cărţi de specialitate: studii şi lucrări despre personalităţi şi sisteme filosofice (A. D. Xenopol, C. Rădulescu Motru, Vasile Pârvan, Ion Bianu, Dionisie Roman, Immanuel Kant, Thomas Garrigue Masaryk); expuneri teoretice despre sistemul sociologic şi metoda acestuia; cercetări ştiinţifice concrete despre unităţile sociale (naţiune, individ–societate–stat în

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

Constituție, partid politic, Societatea Națiunilor, problema federației statelor europene) şi despre relații şi procese sociale (problema dunăreană, libertatea presei, sociologia războiului ş.a.); studii despre teoria şi metoda de cercetare a vieții sociale; studii consacrate unui proces social (*Sociologia războiului*, 1915) şi doctrinelor sociale (individualism, anarhism, socialism, sindicalism şi comunism); lucrări despre organizarea culturii în ansamblu, despre organizarea culturii populare, a vieții universitare.

Principalele opere ale lui Dimitrie Gusti sunt: *Egoismus und Altruismus* (1904); *Die soziologischen Betrehungen in der neuen Ethik* (1908); *Cosmologia elenă* (1929); *Sociologia monografică, ştiință a realizării sociale* (1934); *Sociologia militans. Introducere în sociologia politică* (1935, 1946); *Cunoaşterea sociologică şi acțiunea culturală. Însemnătatea lor pentru viața națională şi de stat* (1936); *Temeiurile teoretice ale cercetărilor monografice* (1937); *Cunoaştere şi acțiune în serviciul națiunii* (1939); *Ştiința națiunii* (vol. I–II, 1939); *Problema sociologiei* (1940); *Îndrumări pentru monografiile sociologice* (1940); *La science de la réalité sociale* (1941). A coordonat *Enciclopedia României*, apărută în patru volume, în perioada 1938–1943[1].

Sistemul de sociologie gustian s-a dezvoltat treptat, începând cu anul 1910, când profesorul se afla la începutul carierei ştiințifice, căpătând, în forma sa finală, deplina verificare prin cercetările monografice de teren. Sociologia, aşa cum o concepea Dimitrie Gusti, reprezenta un sistem de cunoaştere a realității sociale prezente din perspectiva analizării integrale a vieții în stat a neamului. Prin cercetarea realităților concrete ale societății, sociologia avea menirea de a face cu putință o mai bună conducere a statului. Astfel concepută, sociologia depăşea stadiul unei discipline teoretice, transformându-se într-una operațională, ca o *sociologie militans*, cu scopul nu numai de a înțelege fenomenele sociale ci şi de a le putea îndrepta[2]. Sistemul sociologic gustian poate fi rezumat la câteva enunțuri: societatea se compune din unități sociale, adică din grupări de oameni legați între ei printr-o organizare activă şi o interdependență sufletească; esența societății este voința socială; voința socială depune ca manifestări de viață: o activitate economică şi una spirituală, reglementate de o activitate juridică şi politică; voința socială este condiționată în manifestările ei de o serie de factori sau cadre care pot fi reduse la patru categorii fundamentale: cosmic, biologic, psihic şi istoric; schimbările suferite de societate în decursul timpului, prin

[1] Ovidiu Bădina, Octavian Neamțu, *Dimitrie Gusti. Viața şi personalitatea*, Bucureşti, Editura Tineretului, 1967, p. 232 şi urm.; Doina N. Rusu, *Membrii Academiei Române. Dicționar (1866–2003)*, Bucureşti, Editura Academiei Române, Editura Enciclopedică, 2003, p. 363–364.

[2] Traian Herseni, *Sociologia românească. Încercare istorică*, Bucureşti, Editura Institutului Social Român, 1940, p. 95.

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

activitățile ei şi sub influența factorilor condiționanți, se numesc procese sociale; începuturile de dezvoltare pe care le putem surprinde în realitatea prezentă şi, deci, le putem prevedea cu o oarecare precizie, se numesc tendințe sociale. Plecând de la acest sistem, Dimitrie Gusti a fundamentat metoda monografică, metodă ce presupune abordarea simultană, multidisciplinară a subiectului pe cadre şi manifestări, folosind echipe de specialişti din domeniul ştiințelor sociale, medici, ingineri, agronomi, învățători[3] ş.a.

Merită să menționăm, în acest context, punctul de vedere al lui Dimitrie Gusti în ceea ce priveşte legătura dintre sociologie şi politică – înțeleasă ca practică socială. Plecând de la ideea că tot ce este politic este şi social, iar ce este social este, în acelaşi timp, şi politic, Gusti ajunge la concluzia că ştiințele sociale pun în evidență valori de cunoaştere, iar politica, judecăți de valoare. În opinia sociologului, politica are o dublă valență, pe de o parte de ştiință normativă – care are menirea să explice justețea diferitelor scopuri posibile şi să examineze mijloacele necesare pentru realizarea lor, dezvoltându-se astfel într-o ştiință a creației valorilor sociale totale, naționale, care lucrează în direcția apropierii lor de idealul etic; pe de altă parte, politica – ştiință practică, se referă la mijloacele tehnice de realizare a idealului social. Pornind de la ideea ,,cunoaştere şi acțiune în serviciul națiunii", sociologul a desfăşurat multiple eforturi pentru a constitui o ştiință a națiunii, căci ,,a cunoaşte țara este cel mai bun mijloc de a o servi"[4].

Una dintre direcțiile de acțiune în acest sens era legată de organizarea ridicării culturale a poporului. Ideea lui Dimitrie Gusti de a înființa instituții speciale menite să îndrume activitatea culturală a poporului românesc porneşte de la constatarea situației culturii româneşti imediat după Unire. Misiunea esențială a națiunilor în genere, şi aceea a națiunii româneşti în special este să-şi dezvolte la maximum personalitatea şi să creeze cultură, ştiut fiind faptul că unitatea culturală este principalul element de cimentare a unității politice a unei națiuni. Cercetarea sociologică a culturii româneşti a scos la iveală faptul că națiunea românească nu avea o cultură unitară. În satele româneşti exista un fond cultural imens şi autentic, încă neexplorat. La oraşe se manifesta o cultură superioară, influențată, în fiecare provincie, de cultura germană (Transilvania şi Bucovina), franceză (Vechiul Regat) sau rusească (Basarabia). În concepția lui Dimitrie Gusti, unificarea culturii româneşti superioare şi punerea ei în legătură cu fondul se putea realiza în două moduri: printr-o organizare adecvată a culturii româneşti superioare şi prin ridicarea culturală a poporului românesc[5].

[3] www.adevarul.ro

[4] Sergiu Tămaş, *Dicționar politic. Instituțiile democrației şi cultura civică*, Bucureşti, Casa de Editură şi Presă ,,Şansa", 1996, p. 305–306.

[5] www.biblior.net

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

Soluția dată de Dimitrie Gusti acestor probleme a fost înființarea Asociației pentru Studiu şi Reformă Socială, în aprilie 1918, la Iaşi (după reunificarea teritoriilor româneşti, Asociația a funcționat la Bucureşti). Contextul în care a luat ființă această asociație a fost caracterizat de sfârşitul Primului Război Mondial, realizarea dezideratului național, prin Unirea de la 1918, precum şi de necesitatea adoptării unor măsuri şi a elaborării unor reforme în diferite domenii ale vieții sociale, economice, culturale, în conformitate cu noile realități impuse de aceste evenimente. Scopul concret al înființării Asociației era acela de a cerceta „toate laturile vieții sociale româneşti în mod dezinteresat şi fără nicio prejudecată ori tendință politică; de a propune reformele care izvorăsc din aceste studii; de a lupta pe toate căile de propagandă ca aceste reforme să se înfăptuiască şi de a contribui în largă măsură la educarea socială a maselor”[6]. Conform statutelor Asociației, publicate în primul număr al „Arhivei pentru Ştiință şi Reformă Socială”, revista instituției, activitatea acesteia era structurată pe secții: agrară, comercială şi industrială, financiară, juridică, secția de politică şi administrație, de igienă şi politică socială, secția culturală. Activitatea ştiințifică a Asociației urmărea organizarea de misiuni speciale în țară sau peste hotare pentru studierea diferitelor probleme de natură socială, culturală, înființarea unei biblioteci ştiințifice prin editarea de publicații, organizarea unui serviciu de propagandă pentru înfăptuirea reformei sociale şi de educație socială a maselor, prin intermediul conferințelor, cursurilor, adunărilor şi publicațiilor, care urmau să formeze biblioteca de propagandă şi educație socială, înființarea unei arhive pentru ştiințele sociale (care să cuprindă o bibliotecă, un repertoriu bibliografic, colecții de documente etc.)[7].

În anul 1921 Asociația s-a transformat în Institutul Social Român, avându-l ca preşedinte pe Dimitrie Gusti. Scopul acestuia era acela de a cerceta problemele ştiințifice sociale şi, în special, cele privitoare la starea socială a României Mari, de a face, pe baza studiilor, propuneri practice necesare pentru înfăptuirea operei de reformă socială, de a contribui la răspândirea cunoştințelor sociale etc. Institutul avea nouă secții: agrară, financiară, comercială, industrială, juridică, administrativă, secția de politică şi igienă socială şi demografică, secția culturală şi cea de teorie şi politică socială[8]. Un aspect important al activității Institutului Social Român era acela al cercetărilor monografice a satelor româneşti, însă Dimitrie Gusti a avut în vedere şi studiul sociologic al mediului orăşenesc şi muncitoresc. Relevante sunt în acest sens

[6] Dimitrie Gusti, *Apelul făcut în aprilie 1918 cu prilejul întemeierii Asociației pentru Studiu şi Reformă Socială*, în „Arhiva pentru Ştiință şi Reformă Socială”, Bucureşti, anul I, nr. 1, 1919, p. 291.

[7] *Ibidem*, p. 239.

[8] *Lege pentru acordarea calității de persoană morală Institutului Social Român şi statutele*, în „Arhiva pentru Ştiință şi Reformă Socială”, anul III, nr. 2–3, 1921, p. 384; Traian Herseni, *op. cit.*, p. 139.

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

cercetările întreprinse în cartierul Tei din Bucureşti (1930–1938) şi cele asupra oraşului Reşiţa (1945). S-a întocmit şi un amplu plan pentru *Cercetarea de sociologie integrală a întreprinderilor*, proiectat a se efectua de către Institutul Social Român în cadrul lucrărilor Comisiei de cercetări sociale pe teren a Consiliului Național de Cercetări Ştiințifice[9].

Una dintre principalele activități ale Institutului Social Român a fost cea publicistică. Cea mai importantă publicație periodică apărută sub egida Institutului a fost revista de sociologie ,,Arhiva pentru Ştiință şi Reformă Socială", editată cu regularitate în perioada 1919–1943. O altă publicație periodică a fost ,,Sociologie românească", apărută în perioada 1933–1944. Sub egida Institutului au apărut şi: ,,Buletinul Secției de Studii Cooperative" (1927–1930), ,,Buletinul Secției Bibliografice" (1932), ,,Buletinul Secției Economice" (1932–1934), ,,Revista Institutului Social Banat–Crişana" (1932–1944), ,,Buletinul Institutului Social din Basarabia" (1937–1938), ,,Affaires danubiennes" (1938–1944). În activitatea editorială a Institutului Social Român au fost cuprinse şi cele trei monografii, care reuneau rezultatele cercetărilor monografice: *Nerej, un sat dintr-o regiune arhaică*; *Clopotiva, un sat din Haţeg*; *Drăguş, un sat din Ţara Oltului*[10]. Dimitrie Gusti şi colaboratorii săi din cadrul Institutului au desfăşurat o largă activitate publicistică şi pe alte planuri culturale. Astfel, în perioada 1938–1939, au apărut, sub coordonarea lui Gusti, patru volume din *Enciclopedia României*. Lucrarea, plănuită în şase volume, constituie un document istoric important de analiză a problemelor sociale din România interbelică, sistematizată tematic potrivit unui plan ştiințific unitar. Sunt analizate instituțiile, fenomenele şi procesele sociale, cultura şi psihologia poporului român, creația şi cultura populară, sistemul juridic, legislativ şi administrativ[11] ş.a. Sub conducerea lui Anton Golopenția s-au pus bazele unui *Atlas sociologic al României*. Cartografierea problemelor demografice, aproape încheiată în anul 1944, era concepută ca un

[9] Constantin Stroe, *Din gândirea etică românească*, Bucureşti, Casa de Editură şi Presă „Şansa", 1997, p. 60; http://www.history-cluj.ro/SU/cercet/Stavarache/MonografiaSociologica.htm

[10] Ştefan Costea (coordonator), *Istoria sociologiei româneşti*, Bucureşti, Editura Fundației ,,România de Mâine", 1998, p. 366 (în continuare se va cita *Istoria sociologiei româneşti*); Lucia Apolzan, *Activitatea editorială a profesorului Dimitrie Gusti*, în vol. *Dimitrie Gusti. Studii critice*, Bucureşti, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, 1980, p. 364–365 (în continuare se va cita Lucia Apolzan, *Activitatea editorială a profesorului Dimitrie Gusti*).

[11] Lucia Apolzan, *Sate, oraşe şi regiuni cercetate de Institutul Social Român, 1925–1945*, Bucureşti, Editura Institutului Social Român, 1945, p. 30 (în continuare se va cita Lucia Apolzan, *Sate, oraşe şi regiuni cercetate de Institutul Social Român*); Henri H. Stahl, *Dimitrie Gusti. Personalitatea şi opera*, în vol. *Dimitrie Gusti. Studii critice*, Bucureşti, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, 1980, p. 41 (în continuare se va cita Henri H. Stahl, *Dimitrie Gusti. Personalitatea şi opera*); http://convorbiri-literare.dntis.ro/ZUBmai6.html

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

instrument util în conducerea politico-administrativă, în sprijinul rezolvării unor probleme de stat[12]. Pentru expozițiile internaționale de la Paris (1937) şi New York (1939), organizate cu sprijinul Academiei Române, Dimitrie Gusti asigurase publicarea unor valoroase lucrări, prin care se prezentau lumii ştiințifice şi publicului străin volumele: *Histoire des Roumains et de leur civilisation* (Nicolae Iorga); *Le pays et le peuple roumain* (Simion Mehedinți); *L'art du paysan roumain*, scrisă de George Oprescu ş. a. Cele 18 lucrări publicate, împreună cu expoziția sociologică din pavilionul României arătau „adevărata forță specifică a națiunii române, care are a-şi spune cuvântul în câmpul muncii creatoare de valori universale"[13].

Pentru cunoaşterea cât mai eficientă a realităților vieții sociale pe ansamblul țării, Institutul Social Român a luat inițiativa înființării institutelor sociale regionale: Institutul Social Basarabia (Chişinău, 1934), Institutul Social Român Dobrogea (Constanța, 1935), Institutul Social din Oltenia (Craiova, 1939), Institutul de Cercetări Sociale – Regionala Prut şi Dunărea de Jos (Iaşi, 1939). În Bucovina a funcționat, de la 1 aprilie 1939, Institutul de Cercetări Sociale – Regionala Cernăuți, destinat cercetării ştiințifice din regiunea istorică a Bucovinei. Institutul şi-a desfăşurat activitatea în colaborare cu Regionala Bucovina a Fundației Culturale Regale „Principele Carol", înființată în anul 1938. Având-l ca director pe Romulus Cândea, preşedinte – Constantin Narly şi secretar general – Leon Țopa, Institutul cuprindea următoarele secții: geografie socială şi bogății naturale; economie socială; biologie socială şi sănătate; istorie socială; religie; folclor şi limbă; folclor muzical; artă; secția culturală; secția pedagogică; secția juridică; secția minorități şi a românilor de peste hotare; secția sociologică; secția de statistică; secția de apărare națională militară; secția de ştiințe politice, administrative şi ziaristică. Planul de lucru al Institutului cuprindea, pe anul 1939–1940, următoarele obiective: efectuarea de cercetări monografice în zona Humorului, urmărindu-se situația demografică şi economică rurală, bugetul țăranilor, viața colectivă în cadrul satului, sistematizarea dovezilor monografice culese şi publicarea lor, crearea unei arhive bibliografice care să cuprindă toate lucrările referitoare la situația socială, istorică şi prezentă din această regiune, organizarea unui ciclu de conferințe publice şi a unei biblioteci accesibile nu numai specialiştilor în domeniu[14].

Consolidarea prestigiului obținut pe plan intern de către Institutul Social Român a fost urmată de afirmarea internațională a acestuia. Alegerea României pentru

[12] *Enciclopedia României*, în „Sociologie românească", Bucureşti, anul III, nr. 4–6, 1938, p. 280.
[13] Lucia Apolzan, *Sate, oraşe şi regiuni cercetate de Institutul Social Român*, p. 370.
[14] *Institutul Social Regionala Cernăuți*, în „Sociologie românească", anul IV, nr. 1–3, 1939, p. 134; *Institutul de Cercetări Sociale din Cernăuți*, în „Arhiva pentru Ştiință şi Reformă Socială", anul XVI, nr. 1–4, 1943, p. 302.

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

desfăşurarea, în 1939, a celui de al XIV-lea Congres internațional de sociologie (care n-a mai avut loc din cauza evenimentelor internaționale) şi desemnarea lui Dimitrie Gusti ca preşedinte al acestuia, au confirmat recunoaşterea internațională a meritelor şcolii româneşti de sociologie[15]. Între 1946 şi 1947, Institutul Social Român a efectuat zece cercetări de teren. Planul de cercetări pentru perioada 1948–1949 cuprindea realizarea pe teritoriul României a 90 de cercetări de teren în vederea realizării unei lucrări de sinteză şi a unei hărți sociologice a României[16]. Din păcate, acest proiect nu s-a mai realizat. Legea învățământului din 1948 a stipulat încetarea predării sociologiei în întregul sistem de învățământ şi a creat premisele lichidării sistemului instituțional al cercetărilor sociologice. Aplicarea acestei legi a dus la desființarea sociologiei, considerată alături de genetică şi cibernetică „ştiință burgheză", iar şcoala sociologică de la Bucureşti, „şcoală idealistă", a fost interzisă. Începea, astfel, perioada în care sociologia şi sociologii au fost excomunicați nu numai din sistemul ştiințific şi cultural național ci şi din întreaga viață socială, economică şi politică[17].

Concepția sociologică monografică. Organizarea şi desfăşurarea campaniilor monografice

Tradiția cercetărilor sociologice româneşti consemnează faptul că metoda monografică aplicată de Dimitrie Gusti, ca metodă de explorare nemijlocită a realității sociale, a avut precursori, dintre care îi amintim pe: – Nicolae Milescu, de numele căruia se leagă începutul observațiilor concrete ale realităților sociale; – Dimitrie Cantemir, prin lucrarea *Descrierea Moldovei*, o prezentare monografică a cadrului geografic, social-istoric, cultural-etnografic al zonei; Ioan Budai-Deleanu, autorul lucrării *Scurte observații asupra Bucovinei* (1894), a aplicat metoda observației directe şi a descrierii realităților sociale româneşti; – Ion Ionescu de la Brad a efectuat analize social-culturale pentru a urmări procesul social declanşat de Reforma agrară din 1864; acesta a stabilit o metodă de lucru originală, cu caracter „interdisciplinar", considerând că înțelegerea vieții rurale obligă la studii complexe de geografie, pedologie,

[15] Henri H. Stahl, *Dimitrie Gusti. Personalitatea şi opera*, p. 141.
[16] *Istoria sociologiei româneşti*, p. 314.
[17] Unii dintre reprezentanții şcolii de sociologie au fost nevoiți să se recalifice, iar alții au suportat rigorile regimului comunist. Dimitrie Gusti a fost dat afară din Universitate, nu a mai fost reconfirmat în Academia Română, i s-a retras pensia şi a fost dat afară din casă. Traian Herseni şi Henri H. Stahl au fost arestați şi apoi eliberați. Anton Golopenția a fost dat afară de la conducerea Institutului Central de Statistică. A fost arestat pe motive politice, în dosarul Pătrăşcanu, în anul 1950 şi a murit un an mai târziu în penitenciarul Văcăreşti. Cf. *Istoria sociologiei româneşti*, p. 315; www.adevarul.ro

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

demografie, economie politică, psihologie socială; – agronomul S. P. Radianu a făcut cercetări în comunele din județul Bacău, întocmind statistici şi analize de cazuri locale; – Cicerone Protopopescu, considerat cel dintâi autor de monografii rurale, alcătuite din punct de vedere sociologic; – Ion T. Ghica, inițiator al anchetelor sociale, a alcătuit chestionare pe diverse probleme; – C. Scraba a efectuat anchete sociologice (primele realizate în colectiv) pe bază de chestionare; – V. A. Gâdei a elaborat primul manual de investigații sociale, alcătuind monografia satului Bragadiru-Bulgari (azi integrat oraşului Bucureşti); – D. Busuiocescu a condus experimentele sociale inițiate de Academia Română; – Vasile M. Kogălniceanu, autorul unor lucrări referitoare la problemele din lumea rurală; – cercetările sociale ale medicilor care activau în mediul rural (Victor Babeş, C. I. Istrati, N. Manolescu, I. Felix C. Popescu ş.a.). De asemenea, trebuie menționate în acest context lucrările şi contribuțiile lui Dinicu Golescu, Simion Bărnuțiu, George Barițiu, Cezar Bolliac, Constantin A. Rosetti, Mihail Kogălniceanu, Ion Codru-Drăguşanu, Nicolae Bălcescu, Bogdan Petriceicu Haşdeu, Ovid Densuşianu, în care se regăsesc date despre multiple aspecte ale vieții sociale. În Bucovina, istoricul Gheorghe Popovici (1863–1905) a făcut cercetări de teren asupra obiceiului pământului. De asemenea, Eugen Ehrlich (1862–1922), profesor de Drept Roman la Universitatea din Cernăuți (1899–1914), a început în anul 1913 cercetări asupra românilor din Bucovina, care au reținut atenția lui Dimitrie Gusti (în a cărui bibliotecă existau lucrările seminarului lui Ehrlich), pregătind pentru seminarul său un ,,chestionar" bazat pe o concepție nouă, care reunea principiile sociologiei juridice[18].

Evaluând cercetările monografice anterioare, Dimitrie Gusti a constatat faptul că acestor cercetări le lipsea integralitatea modului de abordare şi o teorie care să stea la baza practicii monografierii. Noutatea cercetărilor monografice întreprinse de Gusti şi colaboratorii săi constă tocmai în crearea unui sistem de sociologie care, fără a prejudicia realitatea, asigura o cercetare sistematică şi integrală[19]. Monografia sociologică a fost considerată de Gusti o metodă de cercetare multidisciplinară, obiectivă, exactă şi completă, a unor unități sociale, rurale sau urbane, care să cuprindă toate aspectele fenomenelor cercetate; cercetătorul trebuia să fie documentat şi informat asupra fenomenelor pe care le cercetează, care trebuiau comparate cu alte

[18] Ovidiu Bădina, *Cercetarea sociologică concretă. Tradiții românești*, Bucureşti, Editura Politică, 1966, p. 5 (în continuare se va cita Ovidiu Bădina, *Cercetarea sociologică concretă. Tradiții românești*); www.bookrags.com/.../Eugen_Ehrlich; www.britannica.com/.../Eugen-Ehrlich; http://convorbiri-literare.dntis.ro/ZUBmai6.html

[19] Ion Ungureanu, *Metoda monografică şi tehnica de lucru*, în vol. *Dimitrie Gusti. Studii critice*, Bucureşti, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, 1980, p. 136.

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

fenomene înrudite şi munca de teren trebuia să fie precedată de o pregătire teoretică corespunzătoare.

Cercetările monografice s-au axat cu preponderență asupra lumii rurale, lucru explicat de Henri H. Stahl prin invocarea tradiției româneşti în acest domeniu, faptul că populația majoritară, la acea vreme, era rurală, iar organizarea cercetării unui sat se putea realiza mai uşor decât cea a unui oraş. De asemenea, Ion Zamfirescu, unul dintre participanții la campaniile monografice, sublinia importanța cercetărilor sociologice în lumea rurală prin faptul că ,,satul trebuie văzut şi înțeles ca depozitar al unei vieți în profunzime, incluzând în el valori arhetipale şi sensuri durabile ale devenirii. Satul nostru, în speță, este în măsură să ne comunice conținuturi şi sensuri privind esențialitatea fenomenului românesc. Derivă din aceasta un cuprinzător corolar etic şi istoric. Se cuvine să pătrundem în acest fond matriceal, cu răspundere sistematică şi cu metodă. Este o condiție necesară pentru a ne da seama în ce chip şi în ce măsură dreptul la autonomie al spiritualității noastre ca popor se sprijină pe realități de profunzime. Acest fond poate dovedi că ființa noastră națională nu a reieşit prin simple jocuri şi împrejurări ale istoriei"[20].

Scopul acțiunilor de monografiere era acela de a face posibilă cunoaşterea ştiințifică a neamului românesc, la care se adăugau şi rezultatele obținute din istorie, antropologie, etnografie, folcloristică, pentru a contura cea ce Gusti numea ,,ştiința națiunii". Privită astfel, acțiunea de monografiere avea şi o funcție națională, studierea realităților sociale fiind primul pas în inițierea şi aplicarea unor reforme sociale[21].

Prima cercetare monografică s-a desfăşurat în anul 1925, la Goicea Mare (jud. Dolj, 11 participanți), sub îndrumarea lui Dimitrie Gusti. Aceasta este urmată de campaniile monografice desfăşurate la Ruşețu – jud. Brăila (1926); Nerej – jud. Putna (1927, 1938); Fundu Moldovei – jud. Câmpulung (1928, 1938); Drăguş – jud. Braşov (1929, 1932, 1933, 1938); Runcu – jud. Gorj (1930); Cornova – jud. Orhei (1931); Şanț – jud. Năsăud (1935, 1936) ş.a. În perioada 1941–1942, Dimitrie Gusti a organizat campanii monografice în sate cu populație românească din Caucaz şi nordul Mării Caspice, însă materialul cules cu această ocazie a fost pierdut. În total au fost

[20] I. Zamfirescu, *Oameni pe care i-am cunoscut*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1989, p. 16–17, apud Filon Lucău-Dănilă, Dumitru Rusan, *Fundu Moldovei, o aşezare din ținutul Câmpulungului bucovinean*, Câmpulung Moldovenesc, Editura Fundației Culturale ,,Alexandru Bogza", 2000, p. 212.

[21] Ovidiu Bădina, *Dimitrie Gusti şi Şcoala sociologică de la Bucureşti*, în vol. *Dimitrie Gusti. Studii critice*, Bucureşti, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, 1980, p. 242; Traian Herseni, *Cercetările monografice ale Echipelor şi Institutelor Sociale*, în „Sociologie românească", anul I, nr. 12, 1936, p. 36–38.

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

monografiate 626 unități sociale, din toate regiunile țării[22]. Rezultatele campaniilor monografice desfăşurate până în anul 1945, publicate în volume, în reviste de specialitate sau cuprinse în dosare sunt prezentate în următorul tabel:

Regiunea	Nr. sate cu rezultate publicate	Nr. sate cu rezultate cuprinse în dosare	Total sate cercetate
Transilvania	201	17	218
Muntenia	121	14	135
Moldova	45	21	66
Banat	61	4	65
Crişana-Maramureş	44	10	54
Oltenia	37	14	51
Dobrogea	17	5	22
Bucovina	8	7	15
Total	**534**	**92**	**626**

Sursa: Lucia Apolzan, *Sate, oraşe şi regiuni cercetate de Institutul Social Român*, Bucureşti, Editura Institutului Social Român, 1945, p. 39–40.

Până în anul 1938, cercetările monografice au vizat cunoaşterea complexă a vieții satului, văzut ca totalitate a cadrelor (cosmologic, biologic, istoric, social, psihologic) şi a manifestărilor sociale (spirituale, economice, juridice, politice etc.). În acest sens, s-au format echipe de cercetare (din care făceau parte studenți ai Seminarului de Sociologie, membri ai Secției de Sociologie a Institutului Social Român, medici, etnografi, folcloriști, sociologi, statisticieni ş.a., cărora li s-au alăturat, în timp, ca dovadă a seriozității cu care se lucra în teren, personalități precum Francisc Rainer, Constantin Brăiloiu, Tudor Vianu, Henri H. Stahl, Nicolae Cornățeanu, Alexandru Claudian, George Breazu, Victor Tufescu, Sabin Manuilă): echipa cosmologică – studia raportul între natură şi cultură, cu specialişti în floră, faună, geologie, geografie etc.; echipa biologică – analiza raportul între viață şi societate, făcând observații asupra unor probleme legate de nutriție, igienă personală, asistență sanitară, boli sociale, medicină şi farmacie populară, asistență socială; echipa istorică – studia formele trecute ale vieții sociale şi modul în care ele condiționau formele actuale, operând cu concepte precum tradiționalism, inovație, evoluție, revoluție aplicate culturii, economiei, religiei, politicii, administrației; echipa psihologică – analiza familiile, bugetul familial, economia casnică, producția, tehnica industrială şi agricolă; echipa noologică – urmărea viața spirituală a satului din punct

[22] Lucia Apolzan, *Sate, oraşe şi regiuni cercetate de Institutul Social Român*, p. 14–15; http://www.muzeul-satului.ro/cercetare.php

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

de vedere religios, artistic, moral şi intelectual; echipa juridică – studia instituții precum proprietatea, cutumele sau fenomenele sociale ca divorțul, adopția, moştenirea etc.; echipa administrativ-politică – analiza politica şi administrația satului, organele de conducere ale acestuia, raporturile lor cu comunitatea; echipa de unitate – era formată exclusiv din sociologi şi se ocupa cu cercetarea grupărilor sociale, a comunităților sociale, instituțiilor şi relațiilor sociale. Cele nouă echipe erau conduse de un sociolog; datele obținute erau clasate printr-un sistem de fişe, fiecare din fişe conținând observațiile asupra unui singur fapt; la revenirea din expedițiile monografice acestea erau selecționate şi clasificate; urma interpretarea, compararea diverselor date şi explicarea lor, după care erau redactate materialele[23].

Din anul 1938, cercetările s-au oprit asupra realizării monografiilor axate pe probleme locale sau cu caracter regional, care să aibă în centrul preocupărilor şi probleme de acțiune culturală, deoarece s-a constatat faptul că monografierea exhaustivă a tuturor satelor, în vederea elaborării „sociologiei națiunii", era un demers imposibil de realizat. Astfel, aşa cum remarca Ştefan Costea, şcoala sociologică gustiană a experimentat câteva tipuri fundamentale de ipoteze ale cercetării monografice: ipoteza monografiei exhaustive sau integrale (testată şi definitivată în campaniile de la Goicea Mare, Ruşeţu, Nereju, Fundu Moldovei, Drăguş, Runcu, Cornova); ipoteza monografiei centrate pe o problemă cheie (experimentată de Institutul Social Banat-Crişana şi reluată de cercetările echipelor studenţeşti conduse de Gusti după 1934); ipoteza monografiei sumare de sat şi a cercetărilor comparative a comunităților (varianta restrânsă a monografiei centrate pe o problemă cheie, legată de patru teme: sănătate, muncă, minte, suflet); ipoteza monografiei sociologice cu şi fără sat pilot şi ipoteza monografiei tematice (concepută în cadrul şcolii sociologice de la Bucureşti pentru a fundamenta analiza unei teze, probleme sociale mai complexe, fără o referire specială la o arie spațială)[24].

În această nouă etapă a cercetării monografice s-a avut în vedere faptul că realitățile româneşti din lumea satului – „stil propriu de viață, nesecată forță creatoare, față în față cu realitățile ultime: mizeria, boala, destrămarea" – trebuiau să beneficieze de o cercetare ştiințifică adecvată, bazată pe o metodă de rezolvare a unor probleme sociale imediate: combaterea stării de incultură a satelor, a situației precare economice şi sanitare, a analfabetismului[25]. Dispunând acum de mijloace financiare şi organizatorice necesare (din anul 1932 a ocupat funcția de ministru al Instrucției

[23] Dimitrie Gusti, *La Monographie et L'Action Monographique en Roumanie – Conférences données a l'Université de Paris,* Paris, Les Editions Domat-Montchrestien, 1935, p. 56, 69.

[24] *Istoria sociologiei româneşti*, p. 292–293.

[25] Henri H. Stahl, *Dimitrie Gusti. Personalitatea şi opera*, p. 47.

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

Publice, iar în perioada 1934–1940 a condus Fundația Culturală Regală „Principele Carol"), Dimitrie Gusti a recurs la completarea activității şcolii monografice cu opera de educație şi culturalizare a țărănimii prin echipele studențeşti susținute de Fundația Culturală Regală „Principele Carol". O altă cale folosită de Gusti în beneficiul şcolii sociologice s-a deschis în anul 1938 prin Legea Serviciului Social, instituție de stat înființată în scopul cunoaşterii şi culturalizării satelor prin intermediul căminelor culturale. Aceasta legifera forma obligativității muncii profesionale la sate şi completa modelul de organizare a cercetărilor sociologice, în sensul cooptării echipelor studențeşti în munca de cercetare monografică[26].

Rezultatele obținute în urma cercetărilor de teren (valorificate doar de o parte a cercetătorilor monografişti) s-au concretizat în alcătuirea de monografii, integrale, sumare sau reprezentative şi fragmentare. Dintre acestea se remarcă lucrările: *Nerej, un village d'une région archaïque*, 1939 (coordonatori Henri H. Stahl şi Constantin Brăiloiu); *Clopotiva, un sat din Haţeg*, 1940 (Ion Conea); *Dâmbovnicul, o plasă din județul Argeş*, 1942 (coordonatori Mihai Pop şi Anton Golopenția); *Dealu Mohului. Ceremonia agrară a cununii în Țara Oltului*, 1943 (Ion I. Ionică); *Drăguş, un sat din Țara Oltului. Manifestările spirituale, credințe şi rituri magice*, 1944 (Ştefania Cristescu Golopenția); *Cercetarea monografică a familiei*, 1945 (Xenia C. Costa-Foru). Monografiile unor sate (Fundu Moldovei, Runcu, Şanț) au apărut fragmentar în publicațiile Institutului Social Român („Arhiva pentru Ştiință şi Reformă Socială" – rubrica „Arhiva monografică"; „Sociologie românească")[27].

Cercetările monografice întreprinse de şcoala sociologică de la Bucureşti au avut ecou şi în străinătate. Interesul pentru campaniile monografice este demonstrat de numeroasele solicitări ale specialiştilor şi studenților străini de a fi acceptați în echipele de cercetare. Astfel, studenți germani şi austrieci au participat la campaniile desfăşurate la Runcu–Gorj şi Ruşeţu–Brăila. În urma acestor experiențe a apărut studiul *Volksbildung und Volksforschung in Rumänien* (Helmuth Hauffe, H. Klocke, 1930). Opera lui Dimitrie Gusti este prezentată în lucrarea *Metoda sociologică în România* (1936), semnată de Gaston Richard, profesor la Universitatea din Bordeaux; G. Jacquemins (participant la campaniile monografice din România), profesor la Universitatea din Bruxelles, a scris studiul *La methode monografique à l'Institut Social Roumain*, publicat în „Revue de l'Institut de Sociologie Solvay". Referiri la acțiunile ştiințifice întreprinse de echipa lui Gusti se regăsesc şi în lucrările *La vie dans le Borinage houiller*. *La méthode en sociologie* (G. Jacquemins, 1936) şi *La méthode en*

[26] Dimitrie Gusti, *Serviciul social*, în „Sociologie românească", anul III, nr. 7–9, 1938, p. 296.

[27] Lucia Apolzan, *op. cit.*, p. 18–19; *Istoria sociologiei românești*, p. 366; Lucia Apolzan, *Activitatea editorială a profesorului Dimitrie Gusti*, p. 364–365.

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

sociologie (Rene Judot, 1936). Concepția sociologică românească şi cercetările de teren au intrat şi în atenția cercurilor americane. Astfel, Philip Mosely, rector la Universitatea din Columbia (şi participant la campania monografică din 1935, de la Şanț – județul Năsăud) a publicat articolele *The Sociological School of Dimitrie Gusti* şi *A New Roumanian Journal of Rural Sociology*[28].

Campaniile monografice din Bucovina

Campania monografică din anul 1928 – Fundu Moldovei

În directă legătură cu experiența acumulată în Vrancea, când satul Nerej a fost ales pentru cercetarea monografică deoarece era o zonă în care se manifestase ,,răzeşia" (pe acelaşi criteriu au fost alese pentru cercetarea monografică şi satele Drăguş – jud. Braşov, Runcu – jud. Gorj şi Dodeşti – jud. Vaslui) şi înțelegând importanța aşa-numitelor ,,relicte sociale cu caracter arhaic"[29] pentru studiile sociologice şi istorice, echipa lui Dimitrie Gusti a ales, la propunerea istoricului bucovinean Ion Nistor, pentru continuarea cercetărilor, satul Fundu Moldovei, care făcea parte din ocolul Câmpulungului Moldovenesc (unul dintre cele trei ,,state moldoveneşti", alături de Tigheci şi Țara Vrancei, menționate de Dimitrie Cantemir în *Descrierea Moldovei*[30]). Campania monografică de la Fundu Moldovei, a patra din această serie, desfăşurată în perioada 11 iunie – 5 august 1928, aplicată asupra unei ,,realități curat naționale, ca să dea rezultate oriunde valabile"[31], a fost definitorie din punct de vedere al cristalizării teoriei şi tehnicii monografiei sociologice, prin întocmirea unui nou plan de cercetare: caietele de observații personale au fost înlocuite cu fişe volante, care erau proprietatea întregii echipe; precizarea tehnicilor de cercetare în domeniul culturii populare în forma sa folclorică, urmărindu-se în mod sistematic şi producțiile spirituale; acum s-a formulat şi teoria ,,obştei pe bază de tradiții difuze", potrivit căreia ,,anonimatul oricărei creații folclorice derivă din faptul că are un caracter colectiv"; experiența acumulată la Fundu Moldovei i-a permis lui Henri H.

[28] Ovidiu Bădina, *Cercetarea sociologică concretă. Tradiții româneşti*, p. 147–152.

[29] Paula Popoiu, *Fundu Moldovei. 80 de ani de la prima campanie monografică, 1928–2008*, Cluj-Napoca, Editura MEGA, 2008, p. III.

[30] Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, Traducere de pe originalul latinesc la 200 de ani de la moartea autorului (21 august 1723) de dr. Giorge Pascu, Bucureşti, Editura ,,Cartea Românească", 1923, p. 149–151.

[31] Emanoil Bucuța, *Institutul Social Român*, în ,,Boabe de grâu", Bucureşti, anul II, nr. 8–9, 1931, p. 381, apud Filon Lucău-Dănilă, Dumitru Rusan, *op. cit.*, p. 223.

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

Stahl fixarea metodologiei de cercetare, în studiile sale ulterioare, din perspectiva a două aspecte: ,,cum puteau fi de folos reprezentanții disciplinelor sociale particulare, atunci când se aflau încadrați într-o echipă interdisciplinară; şi în ce măsură sociologul însuşi trebuie să fie la curent cu toate disciplinele sociale particulare”[32].

La Fundu Moldovei şi-a desfăşurat activitatea o echipă complexă multidisciplinară (antropologie, economie, muzicologie, arte plastice, arhitectură, coregrafie, geografie, medicină etc.), formată din 60 de specialişti şi studenți, conduşi de Dimitrie Gusti, dintre care îi amintim pe: Francisc Iosif Rainer, Horia Dumitrescu şi Ştefan Milcu – antropologi; Niculae Cornățeanu – agronom; Constantin Brăiloiu, secretarul general al Societății Compozitorilor Români, întemeietorul etnomuzicologiei, una dintre cele mai proeminente figuri ale folcloristicii europene[33] şi Gheorghe N. Georgescu-Breazul, din partea ,,Arhivei folclorice”; Mac Constantinescu – expert în probleme de muzeografie şi istoria artelor, care a pus problema organizării unui muzeu, idee care s-a materializat prin înființarea Muzeului Satului din Bucureşti. Din echipă au făcut parte şi: Floria Capsali, Henri H. Stahl, Traian Herseni, Ernest Bernea, Mircea Vulcănescu, Mihai Pop, Xenia C. Costa-Foru, Alexandru Claudian, fotograful Iosif Berman şi studenții: Domnica Păun, Elisabeta Constante, Marcela Focşa, Paula Gusti, Maria Dărmănescu, Maria Negreanu, Elvira Georgescu, Nicolae Argintescu, Ion Costin, Ion Zamfirescu, C. Cronț, G. Burdun, Marin Popescu-Spineni[34].

Condica cronicală a parohiei Fundu Moldovei a consemnat acest eveniment: ,,A sosit în comună savantul profesor universitar Dimitrie Gusti, întemeietorul şi organizatorul ştiinței sociologice în România. Marele îndrumător sociologic a venit la Fundu Moldovei pentru patru săptămâni, cu întregul seminar de sociologie de pe lângă Universitatea din Bucureşti, pentru a studia dezvoltarea poporului român din această comună. Echipa sa monografică, având câte o secțiune medicală, statistică, istorică şi economică, a început cu multă asiduitate lucrările, strângând un material documentar de o necontestată valoare ştiințifică”[35]. Acelaşi document consemnează faptul că, la 29 iulie 1928, echipa monografică a organizat la şcoala primară din Fundu Moldovei o ,,mare şezătoare culturală”, la care au participat mitropolitul Bucovinei, Nectarie Cotlarciuc, Dimitrie Gusti, Francisc Iosif Rainer, oficialități şi intelectuali din zonă,

[32] Paula Popoiu, *op. cit.*, p. VI.

[33] Acesta s-a alăturat, din 1928, echipelor sociologice ale lui Dimitrie Gusti şi a efectuat studii de teren şi în Drăguş (Transilvania, 1929) şi Runcu (Oltenia, 1930). Cf. www.casa-romanilor.ch/biografii-constantin-brailoiu-2009.

[34] Paula Popoiu, *op. cit.*, p. V.

[35] Filon Lucău-Dănilă, Dumitru Rusan, *op. cit.*, p. 220.

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

studenți din echipa monografică. Cu acest prilej a fost inaugurată şi biblioteca înființată de Dimitrie Gusti[36]. În şedința primăriei din 27 iulie 1928, Dimitrie Gusti a fost declarat cetățean de onoare al comunei Fundu Moldovei, însemnele acestui titlul înmânându-i-se la sfârşitul cercetării monografice, la 5 august 1928[37]. Rezultatele acestei campanii, care s-a bucurat de sprijinul autorităților locale, reprezentate de primarul Gavril Frâncu, s-au concretizat şi prin acțiuni directe, care au influențat viața comunității: asistență medicală, întemeierea căminului cultural şi a bibliotecii comunale, având ca obiectiv principal impulsionarea activității culturale şi artistice.

Documentele rezultate în urma cercetărilor sociologice efectuate la Fundu Moldovei, aflate în arhiva Muzeului Național al Satului ,,Dimitrie Gusti" din Bucureşti, sunt grupate în două dosare care cuprind fişe de observație, unitare în ceea ce priveşte subiectele abordate, dar inegale privind complexitatea conținutului, diferențele datorându-se, probabil, gradului de experiență sau abilității autorilor. Primul dosar cuprinde documente referitoare la gospodăria țărănească (românească, ruteană sau germană), cu elementele ei componente: locul de casă, casa propriu-zisă, cu inventarul fiecărei camere, construcțiile economice şi obiectelor specifice, planul gospodăriei şi al construcțiilor, uneori bugetul amănunțit şi, în unele cazuri, obiceiuri legate de construcția casei şi de organizarea familiei (vezi *Anexa 1*). Cel de-al doilea dosar cuprinde aspecte referitoare la organizarea administrativă a comunei (sunt consemnate instituțiile cu caracter administrativ: poliția rurală, jandarmeria, guarzii comunali, poşta, şcoala), politica locală, modalități de organizare şi conducere a comunității, viața culturală (vezi *Anexa 2*), portrete şi biografii ale unor personalități (vezi *Anexa 3*) şi genealogii de familii. Fiecare text este precedat de informații cu privire la adresa gospodăriei, numele proprietarului, al informatorului şi al cercetătorului. Din fişele monografiştilor aflăm date interesante referitoare la: modul tradițional de construire a unei case, de transmitere a gospodăriei şi moştenirea pământului; peisajul antropic al comunei şi modul tradițional de organizare a acesteia[38]; transformările survenite în societatea rurală, cu efecte asupra vieții tradiționale şi a cutumelor legate de moşteniri, odată cu revenirea Bucovinei la

[36] *Ibidem*, p. 221.

[37] *Ibidem*, p. 222.

[38] În anul 1928 comuna Fundu Moldovei era împărțită în cătune, care cuprindeau, la rândul lor, unități mai mici, formate la întemeierea unei familii, când cuplul îşi construia gospodărie în ,,pădurea verde", cu lemn tăiat pe loc. În total erau şapte cătune: Secări, Handal, Centru (cu unitățile: Pârâul Timerului, Arseneasa, Pâraiele-Gliga, Robului, Colacului, Chirilei, Mândrilei, Ciumunca), Botoş (cu unitățile: Pârâul Deluței, Orății, Prelucei, Boloşel, Botoş-Branişte, Pârâul-Neagra, Delutul), Benea, Pârâul Tatarca, Valea Stânei (cu unitățile Dâmbul Colacului şi Pârâul Cârligăturii). Cf. Paula Popoiu, *op. cit.*, p. VIII–IX.

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

România; autoadministrarea satului (sunt menționate reminiscențe ale vechiului obicei al devălmăşiei, supraviețuirea obiceiului ,,giuruielii" – oameni jură să respecte o anumită hotărâre a sfatului bătrânilor, fără intervenția tribunalului); situația cultelor religioase (de remarcat atitudinea tolerantă a sătenilor, majoritatea ortodocşi, față de cultele neoprotestante); norme sociale şi de comportament; evidența locuitorilor în funcție de gradul de instruire[39] ş.a.

În urma campaniei monografice organizată la Fundu Moldovei s-a adunat un material destul de bogat. Francisc Iosif Rainer, care a condus echipa de investigații antropologice, a sistematizat materialul cules şi l-a publicat în studiul *Enquêtes anthropologiques dans trois villages roumains des Carpathes* [Investigații antropologice în trei sate româneşti din Carpați], apărut la Bucureşti, în 1937. Materialul referitor la comuna Fundu Moldovei era însoțit de planşe fotografice, referitoare la diferiți locuitori ai acesteia. Din această perioadă a campaniei monografice se păstrează şi *Catalogul materialului sociologic privitor la cercetările întreprinse în comuna Fundu Moldovei din Bucovina în anul 1928*, precum şi *Catalogul expoziției sociologice*, organizată pentru prima oară la noi în țară în cadrul acestei campanii monografice, de către sculptorul Mac Constantinescu. În urma acestei campanii monografice au fost elaborate zece studii, publicate de H. H. Stahl (*Şcoala monografiei sociologice*; *O vizionară bucovineană*; *Întâmplări şi privelişti din Muzeul Satului*), Traian Herseni (*Individ şi societate în satul Fundu Moldovei*; *L'organisation pastorale en Roumanie*), Xenia C. Costa-Foru (*Cercetarea monografică a familiei. Contribuție metodologică*), Floria Capsali (*Jocurile din comuna Fundu Moldovei – Bucovina*), Mircea Tiriung (*Fundu Moldovei, sat de păstori înstăriți*), Gheorghe Focşa (*Muzeul satului văzut de români*), Asociația Română de Monografie Socială (*O nouă cercetare monografică*), publicate în revistele ,,Sociologie românească", ,,Arhiva pentru Ştiința şi Reforma Socială" şi ,,Biblioteca de Sociologie, Etică şi Politică"[40]. Materialul publicat prezintă câteva aspecte reprezentative de cultură materială şi spirituală, insuficiente, însă, pentru a realiza cadrul necesar întocmirii unei monografii integrale.

În practica echipelor monografice s-a impus şi organizarea de expoziții în care erau prezentate obiecte achiziționate în teren. La Fundul Moldovei s-a organizat primul muzeu (o expoziție cu 246 obiecte colecționate din comună şi din comuna Nereju, Vrancea), ale cărui exponate au ajuns la Bucureşti, în expoziția organizată în sala Seminarului de Sociologie (constituindu-se astfel primul muzeu de sociologie din

[39] *Ibidem*, p. II–III, VII–XIV.
[40] Vezi Lucia Apolzan, *Sate, oraşe şi regiuni cercetate de Institutul Social Român*, p. 68–69.

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

România) şi la expoziția internațională de la Barcelona, obținând medalia de aur[41]. Tot aici s-a hotărât crearea Asociației monografiştilor, condusă de Dimitrie Gusti.

Campaniile monografice din anul 1938

După campania de la Fundu Moldovei, cercetările monografice, extinse asupra altor unități sociale, au intrat într-o altă etapă, cea a expansiunii monografice a cercetărilor, cum remarca Lucia Apolzan[42], caracterizată prin amploarea crescândă a investigațiilor monografice, ca număr de colaboratori şi ca varietate a problemelor analizate.

Întrucât, încă de la campania desfăşurată la Fundu Moldovei s-a observat că grupul monografiştilor ajunsese variat ca structură internă, depăşind capacitatea de cuprindere a lui într-un seminar al catedrei, s-a hotărât crearea unei Asociații a monografiştilor, condusă de Dimitrie Gusti (preşedinte), Mircea Vulcănescu, Henri H. Stahl, Nicolae Cornățeanu şi Dumitru Prejbeanu (vicepreşedinți). Aceasta a fost transformată, în 1929, în secție de sociologie a Institutului Social Român[43].

În aceste noi condiții organizatorice, campaniile monografice din anul 1938 s-a realizat în 60 de sate din toate regiunile țării. Anchetele sociologice, care au urmărit aspecte precum: populația, natalitatea, mortalitatea, evoluția proprietății în ultimii 15 ani, întinderea de pământ stăpânită şi folosirea sa, bugetul gospodăriilor, alimentația, igiena, nivelul ştiinței de carte[44], au fost realizate de 60 de echipe studențeşti, care au oferit ,,documentarea necesară pentru trasarea unui plan de organizare a vieții naționale" şi au dus la ,,determinarea focarului problemelor mari ale României rurale şi a cauzalităților lor complexe"[45]. Coordonatorii acestor cercetări, a redactării şi publicării materialului adunat au fost Anton Golopenția şi D. C. Georgescu. Henri H. Stahl, Traian Herseni, Al. Bărbat şi Tiberiu Ionescu au întocmit cele şapte formulare pentru reaşezarea anchetelor sociologice: Foaia de familie, Foaia economică, formulare de anchetă asupra mişcării populației, alimentației, stării culturale, fărâmițării proprietății, bugetului[46].

[41] Pe parcursul campaniilor monografice s-au organizat două expoziții de interioare țărăneşti, una la sediul Fundațiilor Culturale Regale (1934) şi cealaltă în cadrul Pavilionului Regal din Parcul Carol (1935). Cf. Filon Lucău-Dănilă, *op. cit.*, p. 244; www.muzeul-satului.ro/muzeu-istoric.php

[42] Lucia Apolzan, *Sate, oraşe şi regiuni cercetate de Institutul Social Român*, p. 15.

[43] Henri H. Stahl, *Şcoala monografiei sociologice*, în „Arhiva pentru Ştiință şi Reformă Socială", anul XIV, nr. 2, 1936, p. 1 149.

[44] *60 de sate româneşti cercetate de echipele studențeşti în vara anului 1938*, vol. I, *Populația*, București, Editura Institutului Social Român, 1941, p. XIII (în continuare se va cita *60 de sate româneşti*).

[45] *Ibidem*, p. V, VIII.

[46] *Ibidem*, p. XV.

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

În urma campaniei monografice din anul 1938 au fost cercetate în Bucovina sate din județul Câmpulung (Bucşoaia, Capu-Codrului, Cârlibaba, Ciocăneşti, Fundu Moldovei, Gura-Humorului, Iacobeni, Negrileasa, Sadova, Stulpicani, Valea-Seacă, Vatra-Dornei, Voroneț) şi județul Suceava (Botoşana şi Slobozia Pruncului). Cercetările s-au efectuat din perspectiva cadrului biologic (Bucşoaia şi Slobozia Pruncului), psihic (Bucşoaia, Cârlibaba şi Vatra Dornei), a aspectelor ce țineau de literatură (Botoşana), arte plastice şi dans popular (Fundu Moldovei şi Bucşoaia), a evoluției unităților, proceselor şi relațiilor sociale (Fundu Moldovei şi Bucşoaia)[47]. Satele Bucşoaia, Slobozia Pruncului şi Fundu Moldovei au beneficiat de monografii sumare, alcătuite de Mircea Tiriung; s-a întocmit o dare de seamă asupra cercetărilor efectuate la Fundu Moldovei (Henri H. Stahl), iar notele monografice (cercetări neredactate) culese de echipele studențeşti s-au referit la satele: Bucşoaia, Capu-Codrului, Gura-Humorului, Negrileasa, Sadova, Stulpicani, Valea Seacă, Voroneț, Slobozia Pruncului[48]. Rezultatele cercetărilor au fost publicate şi în revistele de specialitate: „Sociologie românească", „Arhiva pentru Ştiința şi Reforma Socială" şi „Biblioteca de Sociologie, Etică şi Politică", precum şi în lucrarea *60 de sate româneşti cercetate de echipele studențeşti în vara anului 1938*, vol. I–V, București, Editura Institutului Social Român, 1941–1943, de către Athanse Georgescu (*Starea populației*), I. Measnicov (*Evoluția de după război a proprietății agricole*), P. Stănculescu şi C. Ştefănescu (*Situația economică prezentă*), Mircea Tiriung (*Bucşoaia, un sat de muncitori forestieri şi industriali din Bucovina*; *Plutăritul şi condițiile de muncă şi de viață ale plutarilor de pe Bistrița*)[49].

În urma anchetelor sociologice din anul 1938 s-a constatat că cel mai mare procent de pământ fărâmițat se înregistra în Bucovina (două treimi din pământul arabil aparțineau contribuabililor care dețineau sub 5 ha); suprafața arabilă medie era de 2,03 ha; se înregistra un număr de 124 748 de agricultori capi de familie şi un număr mediu de suflete pentru o gospodărie de 4,4 (la fel ca în Transilvania)[50]. În ceea ce priveşte ştiința de carte, la nivelul tuturor satelor studiate, s-a constatat că aceasta „variază în limite largi": numărul analfabeților a scăzut în satele anchetate, cu procente ce variau între 1,9 şi 35,1; în satele studiate au fost înregistrați printre tinerii de

[47] Lucia Apolzan, *Sate, oraşe şi regiuni cercetate de Institutul Social Român*, p. 119, 120, 124, 126, 127, 133, 135, 136.

[48] *Ibidem*, p. 116, 137, 138.

[49] *Ibidem*, p. 68–69.

[50] *60 de sate româneşti*, p. 15–16. În Bucşoaia, de exemplu, se înregistrau 284 capi de familie (1238 locuitori); distribuția familiilor după suprafața deținută la data anchetei sociologice din 1938 era următoarea: dintr-un total de 310 familii, 46 erau fără pământ; 221 dețineau între 0,1 şi 2 ha; 21: 2,1 şi 5 ha; 17: 5,1 şi 10 ha; 4: 10,1 şi 50 ha şi 1: peste 50 ha.

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

7–25 ani (în număr de 35 000), 3 300 care n-au urmat şcoala şi 1 100 care n-au urmat decât clasa I; dintre cei care n-au urmat şcoala deloc, 80% erau orfani sau capi de familie cu stare rea şi mijlocie, aşa încât analfabetismul putea fi lichidat nu numai prin măsuri de ordin şcolar, ci şi economic; pentru lichidarea analfabetismului se propunea ameliorarea condițiilor țăranilor săraci şi înființarea de ,,şcoli de carte eficace pentru adulți", organizate în cazărmi[51].

Concluzionând asupra acțiunilor de monografiere a satelor din anul 1938, Dimitrie Gusti afirma că, ,,întreprinzând această anchetă sociologică, am socotit să facem şi operă de creştere a tineretului în vederea unei acțiuni administrative eficace. Nu credem că legile, cât de bine chibzuite, sunt de ajuns pentru a organiza temeinic o țară. Deceniile de după război au arătat că, în lipsa unei conduceri de stat cu prestigiu, a unui corp administrativ şi de liber profesioniști, pătruns de dragostea activă de neam, legile cele mai bune rămân lipsite de rod. Acesta este motivul pentru care nu ne-am mulțumit niciodată să cercetăm numai realitatea socială românească şi să înlesnim, numai prin documentarea adunată, facerea legilor, pe care le reclamă starea de azi a satelor româneşti. Am căutat totodată şi să trasăm metoda pentru a forma generația nouă de administratori şi să conturăm concepția de administrație adecvată stării actuale a României rurale şi potrivită pentru a duce la îndeplinire programul de ridicare a standardului de viață al locuitorilor ei, care constituie, tot mai vădit, misiunea mare a României de acum şi din deceniile următoare"[52]. Monografiile sumare ale satelor au demonstrat „diversitatea României rurale" (Dimitrie Gusti), iar o acțiune eficace în lumea rurală se putea obține doar dacă se acceptau deosebirile care țineau de situația geografică, varianta etnică locală, trecutul social, nivelul cultural şi economic al satelor. În acest sens, Dimitrie Gusti a propus realizarea unei acțiuni educative în lumea satului din perspectiva ideii de ,,cultură integrală" (acțiunea educativă nu mai poate fi mărginită doar la difuzarea ştiinței de carte) şi luarea unor măsuri economice pentru ,,asanarea condițiilor de viață" ale țăranilor[53].

Abrogarea Legii Serviciului Social, în 1941, din motive care au ținut de ineficiența aplicării ei în practică şi izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial au făcut ca aria preocupărilor de cercetare sociologică să se restrângă, punându-se accent doar pe publicarea materialelor culese în timpul campaniilor monografice. Acestea au apărut fie în revistele Institutului Social Român (,,Arhiva pentru Ştiință şi Reformă Socială" şi ,,Sociologie românească"), fie în alte periodice ale vremii sau în volume

[51] *Ibidem*, p. VII–VIII.
[52] *Ibidem*, p. X–XI.
[53] *Ibidem*, p. X.

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

distincte, ca în cazul monografiilor dedicate satelor Nerej, Clopotiva şi Drăguş. Până în anul 1945 campaniile monografice (a căror rezultate au fost publicate în volume şi reviste de specialitate sau cuprinse în dosare) s-au extins asupra unui număr de 626 de sate[54].

După abolirea forțată a monarhiei şi instaurarea dictaturii comuniste, în instituțiile de învățământ, ştiință şi cultură s-au produs modificări esențiale, cu urmări nefaste, determinate de impunerea marxism-leninismului ca ideologie oficială. Numirea, în anul 1945, a lui Dimitrie Gusti la conducerea Academiei Române, întărea speranțele privitoare la destinul sociologiei în noua epocă istorică şi continuarea programului național de cercetare sociologică, în vederea elaborării unei sinteze monografice şi a unui *Atlas sociologic al României*. În cadrul Academiei Române funcționa un Consiliu Național de Cercetări Ştiințifice, condus de Dimitrie Gusti, căruia îi era subordonată şi o comisie de cercetări sociale pe teren a Institutului Social Român, care avea ca scop „legiferarea socială" în urma cercetărilor monografice şi zonale. Până în anul 1949, Institutul a realizat cercetări de teren, care au pus accentul pe probleme legate de tradiție, obiceiuri, folclor popular, sociologia muncii şi industrială, sociologia culturii.

Legea învățământului din anul 1948 a exclus sociologia din cadrul materiilor predate, aceasta fiind înlocuită cu socialismul ştiințific, obligând cadrele de specialitate, care au scăpat de opresiunea regimului, să se reprofileze. Au fost desființate şi instituțiile care au funcționat în perioada interbelică: Institutul Social Român, Fundația Culturală Regală, Arhiva pentru Ştiință şi Reformă Socială. Din anul universitar 1966–1967 a reînceput predarea sociologiei în învățământul superior, în cadrul Facultății de Filosofie a Universității din Bucureşti; în anul universitar 1968/1969 s-a înființat Secția de Filosofie-Sociologie la Universitatea din Cluj şi o Secție de Psihologie-Sociologie la Universitatea din Iaşi. În 1967 s-a înființat primul doctorat în sociologie, ca specializare în cadrul doctoratului în filosofie. În această perioadă, domeniile de cercetare sociologică s-au axat pe probleme de industrializare, sociologia muncii, a întreprinderii, sociologie agrară. Din anul 1966 s-au reluat cercetările sociologice, organizate în cadrul centrelor de cercetare (care funcționau la Bucureşti, Cluj, Iaşi, Craiova, Sibiu, Timişoara, Târgu Mureş) şi a laboratoarelor sociologice ale universităților din Bucureşti, Cluj, Timişoara, Iaşi[55].

[54] Lucia Apolzan, *op. cit.*, p. 39–40.
[55] http://convorbiri-literare.dntis.ro/ZUBmai6.html

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

* * *

Campaniile de cercetări monografice cu caracter interdisciplinar, organizate de Dimitrie Gusti în perioada 1925–1945, cu specialişti în diverse domenii (sociologi, economişti, etnografi, folclorişti, geografi, statisticieni, igienişti, medici), dar şi cu studenți, şi-au propus studiul plurivalent al comunităților rurale şi au contribuit la cunoaşterea amănunțită a realităților grele ale satului românesc interbelic, demonstrând importanța culturii şi civilizației populare pentru istoria poporului român. În urma campaniilor de cercetări monografice au fost cercetate 626 unități sociale (534 cu publicații şi 92 cu dosare). În Bucovina au fost cercetate 15 sate (opt cu rezultatele publicate în revistele de specialitate şi şapte cu rezultatele cuprinse în dosare), două din județul Suceava şi 13 din județul Câmpulung.

Anexa 1

Gospodăria lui Toader Şuiu
Ernest Bernea

Situația gospodăriei. Gospodăria lui Toader Şuiu e situată la marginea unei păduri, pe un dâmb ce se ridică în partea stângă a pârâului Colacului. Casa e construită din lemn tăiat pe loc; e foarte veche şi de aceea nu se ştie cine a construit-o. Toader Şuiu a cumpărat-o de la un evreu care a fost gonit din sat. Ceea ce l-a determinat să cumpere această casă a fost legătura de rudenie, căci prin acele părți e un întreg neam Şuiu. Aproape ca toate casele şi gospodăriile din sat, gospodăria lui Toader Şuiu e cu fața spre miazăzi. Interiorul e tot cel higienic şi practic; soarele dă sănătate şi lumină. Apoi e crivățul, care bate în spate.

Elementele gospodăriei. Locul de casă e foarte întins şi foarte bine întrebuințat. Îngrădirea e făcută din lemn, fiindcă gospodarul are pădure (motiv economic) şi apoi el însuşi îl poate repara (motiv practic). Aspectul gardului e mai frumos decât la celelalte gospodării învecinate. În afară de o părticică de cam 30 m, tot gardul e făcut din scândurele (porțiunea aceea de 30 m, cu o plasă de gard). Şi aici gospodarul vorbeşte de necazul ce i-l fac apele primăverii. Întinderea locului de casă este de cam 120 m lungime şi 80 m lățime, forma e dreptunghiulară aproape.

Terenul e foarte înclinat în spatele casei, ograda e aproape orizontală şi bine nivelată, iar grădinile sunt de o înclinație uşoară. În special în ogradă terenul e nivelat de gospodar. Deoarece această gospodărie nu e aşezată la un drum mai larg, gospodarul a lățit şi pietruit o cărare ce duce înspre apus, într-o stradelă. În afară de ogradă (în jurul căreia e situată întreaga avere a gospodarului), Toader Şuiu, cu toate că a avut mult de suferit în urma războiului, a lucrat pământul gospodăriei sale atât pentru a-l utiliza cât şi pentru a-l

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

înfrumusețea. Dovadă ne sunt grădinile: două cu pomi şi flori (într-una sunt şi stupi) şi alte două cu legume şi pomi.

Toader Şuiu este unul dintre aceia care a învățat carte singur, ba a dat lecții şi la alții. Însuşi interiorul casei este frumos şi curat; e însă mult de târg. Grădinile sunt făcute şi aranjate din propria-i necesitate de frumos. Toader Şuiu mi-a spus singur că el şi-a făcut de trei ori gospodăria (în urma dezastrelor războiului), dar cât ar fi de grea munca, el tot nu ar renunța la îmbogățirea şi înfrumusețarea gospodăriei sale. E de notat că toată gospodăria lui Toader Şuiu a fost cărată de el cu spatele. Casa şi gospodăria fiind situate pe dâmb, nu pot permite cărăuşie. De aici putem vedea hărnicia acestui gospodar.

Casa propriu-zisă. După cum ştiu, materialul de construcție al caselor de munte e foarte mult condiționat de producțiile abundente de lemn. Mi s-a spus că gospodăriile şi casele sunt construite mai ales din lemn, fiindcă e cărămida scumpă şi apoi n-are ce face cu lemnul dacă nu face casă şi nu l-o întrebuința în gospodărie. Casa nu se ştie de cine e construită, fiindcă Toader Şuiu nu a moştenit-o ci a cumpărat-o, după cum am mai spus, de la un evreu. Casele se clădesc în special primăvara, începând din postul Paştelui. Uneltele de lucru sunt puține. Casa fiind construită toată din lemn, se vor întrebuința unelte pentru lucrarea lemnului: bardă, topor, fierestrău, daltă, cumpănă de apă etc. Toader Şuiu pricepe bine meşteşugul clădirii caselor, de aceea e veşnic neastâmpărat, reînnoind tot ce poate, în casă şi gospodărie. De obicei casele sunt lucrate de meşteri, care sunt ajutați sau de gospodari sau de muncitori plătiți. Această casă nu are temelie. Scheletul casei e aşezat pe bârne groase, care la rândul lor stau la colțurile casei pe blocuri de piatră. Zidurile sunt din bârne groase, prinse şi bine îmbinate prin forma chietorilor. Peste aceste bârne sunt bătute în cuie vergele de lemn, de care se prinde lutul. Acoperişul are acelaşi format (țuguiat) şi e compus din căpriori, prins la capătul de sus de un lemn mai gros, numit durbață. Pe căpriori se aşează, de-a lungul, lețurile, de care se prinde drania. Podul serveşte la păstrat legumele (cartofi, fasole, bob, mazăre) şi la afumat carnea de porc. Prispa înconjoară casa (afară de spate) şi e făcută din drugi de lemn şi scândurele. Propriu-zis această casă nu are prispă, ci mai mult un fel de cerdac (fără şopron), căci stâlpii ce susțin acoperişul împrejurul zidurilor sunt uniți prin nişte lețuri. Acest fel de prispă sătenii din Fundu Moldovei îl numesc gang. Intrarea e simplă: un loc deschis din gang în fața uşii, o treaptă de piatră, ține loc de scări la intrare. Uşile sunt mari, din lemn de fag şi bine încheiate. Cea de afară e din scânduri aşezate în formă de romb şi prinse de cuie groase. Casa are trei uşi. Ferestrele sunt ceva mai mari decât cum se obişnuieşte prin părțile locului, cu câte patru ochiuri şi gratiile în formă paralelă două şi una cruce. Pe jos, în odăi, sunt duşumele de scânduri, iar pereții sunt văruiți albăstrui. Casa, cu toată vechimea ei, nu este chiar un tip bătrânesc. Se apropie mai mult de tipul nou (tipul cu cerdac) şi are ferestrele mai mari.

Aspectul interior. Casa are două odăi şi o sală. I. Prima odaie serveşte ca bucătărie, sufragerie, dormitor (adică e odaia pe care o locuieşte gospodarul). Dimensiunile acestei odăi sunt egale, adică 4 m lungime şi 4 m lățime. Interiorul acestei camere e foarte încărcat de vase, aşa cum nu am mai văzut în nici una din casele acestui sat. Are trei fereştri. Inventarul camerei I: ladă, laiță, masă, cuptor (are şi plită), cuier de blide (din lemn şi saltare), o măsuță (sub cuierul cu blide), blidar. II. Odaia a doua serveşte de odaie de primire. Aici sunt hainele

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

curate, covoare, icoane, fotografii şi multe obiecte de artă naţională. Dimensiunile sunt tot 4 m/4 m. Inventarul camerei nr. II: sobă, cofe pe un scaun, pat, scaun lung, masă de brad, cufăr cu haine, podişor cu blide şi cărţi, cuier cu căni. Pereţii sunt plini de covoare şi icoane. III. Sala slujeşte mai mult la păstrarea obiectelor de mai puţin uz şi la păstrarea obiectelor de lucru (uneltele). Are dimensiuni de 4 m lungime şi 2 lăţime. Inventar: scara la pod, laiţă cu unelte, sobă, scaun cu cofe, donițe, ciubere, cuier cu căni, icoane.

Acaretele. 1) O şură construită numai din scânduri şi care are numai acoperiş şi un perete (cel din spate). Adăposteşte războiul de ţesut. 2) A doua şură, cu aceeaşi construcţie, e plină de lemne. 3) Un grajd cu pereţii de bârne şi acoperişul de draniţă, cu dimensiunile de 4 m pe 3 m adăposteşte vitele iarna. 4) Al doilea grajd e construit ca şi primul (dar e puţin mai mic); serveşte la păstrat unelte de lucru, haine şi vase de bucătărie. 5) O colibă cu pereţii de bârne şi acoperişul cu draniţă e construită în grădina dinspre răsăritul gospodăriei. Această colibă serveşte ca atelier de tâmplărie gospodarului. 6) În a doua grădină de pomi şi flori (aceea din faţa casei) e o fântână cam la 3 m adâncime, e pietruită şi are acoperiş de scânduri. Apa se scoate cu ajutorul unei roţi. 7) În aceeaşi grădină sunt şi cinci stupi. 8) Lângă colibă e latrina, care e construită numai din scânduri. E curat întreţinută. 9) În ogradă e şi un coteţ de păsări, făcut în formă de bordei (jumătate băgat în pământ).

Grădinile. I. Prima grădină (aceea în care este coliba) are, în partea de răsărit, câţiva pomi: peri şi pruni, iar în faţa colibei, flori: trandafiri, viorele, ochiul boului. II. A doua grădină e foarte frumos lucrată şi îngrijită. O brazdă lată de flori e în mijlocul ei. Pe această brazdă sunt făcute trei ronduri, pe care cresc crini albi. Alte flori sunt: trandafiri, viorele, garoafe etc. Are şi zece pomi: meri, peri şi pruni. III. A treia grădină e mai puţin îngrijită decât celelalte două. Are şi legume: fasole, ceapă etc. IV. A patra grădină e cea mai întinsă. Pământul aci vine ceva mai în vale şi de aceea cresc foarte bine legumele: ceapă, fasole, mazăre, bob şi, în special, cartofii.

Ograda. Din cauza multelor acarete şi cantităţi mari de lemne, ograda e mică. E însă foarte îngrijită, aşa după cum sunt şi casa şi grădinile. Acaretele şi grădinile sunt lucrate îndeosebi de gospodarul Toader Şuiu.

[Sursa: Paula Popoiu, *Fundu Moldovei. 80 de ani de la prima campanie monografică, 1928–2008*, Cluj-Napoca, Editura MEGA, 2008, p. 81–86.]

Anexa 2

Cultural. Listă de ziarele şi revistele româneşti şi străine citite de locuitorii com[unei] Fundu Moldovei în iulie 1928

A. Româneşti

1. „Universul” (Simion Pavel – preot, Vasile Glăvan – şef de gară, Spiridon Mihale – pădurar, Marin Binouschi – şef de secţie jand[armi], Clubul „Dragoş Vodă”).

2. „Dreptatea” – Cernăuţi (Vasile Guşeţ – gospodar, Ion Popovici – preot, Vasile Merceş – învăţător, Spiridon Mihalcea – brig[adier] silvic, Gherasim Şuiu – gospodar,

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

Chirilă Ursesc – gospodar, Toader Ursescu – gospodar, Andreiu Popovici – gospodar, Gavril Frâncu – primar, Gavril Invanciu – gospodar, Ilie Pomohaciu – gospodar, Gh. Nisioiu – gospodar, Vasile Nerghiş – gospodar, Dumitru Roncean – gospodar, Simion Pavel – preot, Modest Hudac – morar, Clubul ,,Zimbrul", Clubul ,,Dragoş Vodă").

3. ,,Cuvântul" (Clubul ,,Dragoş Vodă", Gavril Frâncu – primar, Aurel Antonovici – secretar).

4. ,,Curentul" (Eufrosina Lipețchi – înv[ățătoare]).

5. ,,Adevărul" (Ion Popovici – preot).

6. ,,Îndreptarea" – Cernăuți (Dumitru Ropcean – gospodar, Vasile Negriş – gospodar, Vasile Mercheş – gospodar, Ion Popovici – preot, Spiridon Mihalcea – brig[adier] silvic, Andreiu Popoviciu – negustor, Ilie Pomohaciu – gospodar, Dumitru Ropcean – gospodar).

7. ,,Țărănismul" (Leon Ursescu – morar, Mihai Lehaciu – gospodar).

8. ,,Glasul Bucovinei" (Nestor Andronicescu – senator, Leonte Andronicescu – agronom, Georg Phepher – învățător, Simion Rusu – gospodar, D. Dorneanu – gospodar, Ilie Ivanciuc – gospodar, Dumitru Şuiu – gospodar, Oreste Țimpău – gospodar, Andrei Popovici – negustor, Dumitru Raia – gospodar, Ion Ursescu – gospodar, Chirilă Ursescu – gospodar, Ilie Pomohaciu – gospodar, Nichita Şandru – gospodar, Ion Burduhosu – gospodar, Gh. Ungureanu – gospodar, Leonte Mândrilă – gospodar, Toader G. Ursescu – gospodar, Spiridon Mihalcea – gospodar, Alexe Horceag – gospodar, Clubul ,,Zimbrul").

9. ,,Politica" (Ion Popovici – preot).

10. ,,Dreptatea" (Clubul ,,Zimbrul", Clubul ,,Dragoş Vodă", Cooperativa ,,Floarea").

11. ,,Libertatea" – Orăştie, anul XXVII (Ion Popovici – preot, Kark Katargiu – gospodar, Petre Flocea).

12. ,,Lumina satelor" – Sibiu, an VII (Simion Pavel – preot, Filip Țăran – gospodar, Nistor Chifor-Dornean – gospodar, Leon Ursescu – morar, Popovici Ion – preot, Leon Ciupercovici – gospodar, Ioachim Horceag – gospodar, Vasile Guşiță – gospodar, Vasile Cazacu – gospodar, Leonte Lezenciuc – gospodar, Vasile Andronicescu – gospodar, D-tru G. Şuiu – gospodar, Toader Ciumău – gospodar, Alexe Dosofteiu – gospodar, Soceietatea muzicală, Ilie Ivanciuc – gospodar, Toader Ursescu – gospodar, Şuiu C. Vasile – gospodar, Oreste Țimpău – gospodar, Ilie Pomohaciu – gospodar, Nichita Şandru – gospodar, Vasile Andronicescu – gospodar, Rozalia N. Andronicescu – gospodar, Toader Raia – gospodar, D-tru Gherasim Şuiu – gospodar, 20 exemplare se împărțesc la biserică de P. Popovici, 50 exemplare se distribuie la biserică de Pr. Pavel).

13. ,,Apărarea națională" (Ion Miheiu Lehaciu – gospodar, Leon Ursescu – gospodar, Ilie Pomohaciu – gospodar, Ion Horceag – gospodar, Petre Ursescu – gospodar, Nistor Şandru – gospodar, Chirilă Ursescu – gospodar, Ion Căsvănaru – gospodar, Petre Savaciuc – gospodar, Avram Lupescu – cântăreț).

14. ,,Voința Poporului" – Arad (Ilie Pomohaci – gospodar, Petre Savaciuc – negustor, P. Ursescu – negustor, Ion Horceag – negustor, Nistor Şandru – gospodar).

15. ,,Poşta țăranului" (Costan Uță – lucrător, Visarion Mureşanu – lucrător, Teotul Marian – lucrător, Costan Şuştac – lucrător, Leonte Mişu – lucrător).

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

16. ,,Cuvântul țărănimii" (Chifor Uță – gospodar, Nistor Andronicescu – senator, Leonte Andronicescu – agronom, Petre Savaciuc – gospodar, Nistor Şandru – gospodar, Petre Ursescu – gospodar, Gavril Ivanciuc – gospodar, Clubul ,,Zimbrul").

17. ,,Europa" – Bucureşti (Cooperativa de Consum ,,Floarea", Cooperativa de Consum ,,Giumalăul", Clubul ,,Zimbrul").

18. ,,Administrația română" – revistă (Primăria).

19. ,,Progresul"– revistă (Gavril Frâncu – primar).

20. ,,Solia Moldovei" – revistă (Gavril Frâncu – primar).

21. ,,Credința" – revistă (3 exemplare, Pr. Popovici).

22. ,,Poşta infromativă" – revistă (Venzel Laura – poştaş, Minaiu Toader).

23. P.T.T. – revistă (Vasile Pescaru – diriginte de Poştă).

24. ,,Socialismul" (Calhanek).

25. ,,Curierul cooperației" (Banca Populară).

26. ,,Parlamentul" (N. V. Andronicescu – senator).

B. Străine

1. ,,Morgenblatt" (Aron Schechter – negustor, Adolf Ronnes – negustor, Regina Marian – negustor, Leopold Weiss – funcționar, Leib Stapler – negustor).

2. ,,Allgemeine Zeitung" (Aba Rosenbach – negustor, Abam Stein – negustor, Heim Scharf – negustor, Iacob Hart – negustor, Marcus Costmann – funcționar).

3. „Czernowitzer Deutsche Tagespost" (Franz Venzel – pădurar, Aurchia Galinski – menajeră, Rudolf Stoss – învățător german, Georg Phepher – învățător german, Club Christtiche deutsche Artzhupe, Franz Gaschler – preot).

4. ,,Ostyüdische Zeitung" (Ann Schechter – negustor, Fabrica de Cherestea ,,Breaza", Samuel Rosenbach – negustor).

5. ,,Heimat" – Cernăuți (Teodor Sidor – negustor, Karl Ekar – funcționar, Franz Hudac – lucrător, Albert Savila – negustor, Ludwig Latcolik – lucrător, Modest Hudac – morar, Michel Veuzel – funcționar, Iacob Haman – lucrător, Iacob Messaros – lucrător, Franz Gaschler – preot, Rudolf Stoss – învățător, Iohan Venzel – lucrător, Franz Venzel – lucrător, Amalia Stark – gospodină, Iacob Hudac – funcționar mină, Radu Hudac – lucrător, Ludwig Hudac – lucrător, Sofia Vesseli – gospodină, Ştefan Savila – lucrător, Ludwig Savila – fierar, Eugen Linz – măcelar).

6. ,,Vorwärtz" – Cernăuți (Ludwig Cristofori – gospodar, Franz Alznauer – lucrător).

7. ,,Grünepost" – Berlin (Georg Phepher – învățător, Gaspar Panek – gospodar).

8. ,,Sonntagsblatt" (Roza Celenscki – lucrătoare, Ludwig Hudac – agent de urmărire).

9. „Kirchliche Blätter" (Löbl Er. Presbyterium A. B.).

10. ,,Arader Zeitung" (Filip Savila – lucrător).

11. „Deutsche Buch Gemeineschaft" (Josepha Moritsch).

Rezumat

Româneşti – 26

Germane – 11

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

Observații asupra școalei și stării culturale în general
28 iulie, Petre Constantinescu
Informator: preotul Pavel

Confirmând observațiile pe care cercetarea statistică și frecvența noastră regulată le-a născut, părintele Pavel vorbește în termeni foarte mulțumitori de aspectul intelectual al satului.

Cifra știutorilor de carte pe care ne-o dă, aproximativ e de 80% și stăruie asupra faptului că numai în fiecare casă vom întâlni cărți religioase. La aceasta iarăși trebuie să adăugăm din experiență proprie că am aflat în foarte multe case Biblia, de multe ori îngrijit legată și pusă în loc de cinste.

Legătura cu biserica și parohul e foarte strânsă […]. Părintele Pavel, pentru același scop de luminare intelectuală, împarte duminica reviste („Credința”, „Lumina satelor”) și ziare.

Socotim foarte judicioase observațiile Sf[inției] Sale asupra regimului școlar impus minorităților. Educat în școala de „adormire sufletească” pe care a alcătuit-o Austria pentru românii din Bucovina, găsește <u>cu totul eronată</u> ca metodă de unificare spirituală măsura prin care la școala germană din Handal cursurile se fac numai în românește. În Transilvania, o politică similară a reușit să păstreze nealterat românismul. În Bucovina „eram adormiți, spune părintele Pavel, de marea libertate pe care o aveam și nu ar fi lipsit mult dacă nu aveam și nu ar fi lipsit mult dacă nu veneați, ca să ne pierdeți definitiv”. Ca dovadă că se fac diferențieri de tratament între români și minoritari, Sf[ința] Sa observă că, pe când sub regimul austriac fiecare își spunea cinstit naționalitatea de origine, azi, fie germani, fie ruteni, caută să declare o naționalitate de origine pe care n-o au din teamă de a nu fi rău tratați.

Revenind la considerațiile făcute asupra școlii, ne-a comunicat că în timpul dominației austriece, limba de predare în școală era aceea a națiunii care alcătuia majoritatea regiunii, cu obligația de a învăța și puțină germană. Astfel, în liceu, în primele patru clase majoritatea obiectelor se preda în românește, iar în cursul superior majoritatea era în limba germană (afară de Religie, care tot timpul se făcea numai în românește). La Facultatea de Teologie din Cernăuți o parte din obiecte erau predate în românește și profesorii erau toți români.

Declarația părintelui Pavel că un plebiscit, în 1918, ar fi făcut să pierdem Bucovina, întărește și mai mult rostul afirmației că o politică de adormire prin libertate față de minorități e mult preferabilă aceleia de brutalizare culturală cum suntem siliți să calificăm românizarea școlii germane din Handal.

[Sursa: *Ibidem*, p. 228–234, 287–288.]

Anexa 3

Portretul primarului Gavril Frâncu din comuna Fundu Moldovei

Intrăm, de obicei, în sate cu idei preconcepute. Țăranii îi vedem prin prisma poveștirilor romantice. În Bucovina, mai ales, ne așteptăm numai [la] figuri de plăieși de odinioară, bătrâni pletoși, imagini care ne-au rămas în minte din cutare tablou istoric reprodus în cărți de

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

şcoală. Ne surprinde apariţia unui ţăran tânăr care, fără plete şi încercând (uneori chiar reuşind) să vorbească o limbă cât mai literară, cât mai ,,bucureşteană", ne salută în gară în numele comunei în care am coborât, prin câteva fraze bine construite, în care cuvintele sunt toate la locul lor. Descinzând dintr-o veche familie locală, cu nume scos parcă din vechi cronici moldoveneşti, om înstărit şi umblat, primarul Gavril Frâncu îşi câştigă uşor simpatia. Sfătos şi plin de un original umor, conştient că prin situaţia lui în comună şi prin relativa lui instrucţie nu e prea departe de noi (,,când veţi pleca Dvs., eu iar rămân singur"), primarul s-a integrat din prima zi echipei noastre, conducând chiar, în calitate de membru al grupei cosmologice (,,eu sunt cosmolog"), o întreagă expediţie la una din stânele din apropiere. Cuvântul ,,sociologie" nu făcea parte, probabil, din vocabularul lui Gavril Frâncu. Dar ce are a face? Destul de receptiv ca să-l prindă şi să-l pronunţe corect, cuvântul n-a rămas în gura lui un simplu ,,flatus vocis", ci a acoperit o noţiune, dacă nu foarte precisă, în orice caz mai precisă decât a multor oameni cu pretenţii. ,,Fără sociologie nu se poate face nimic. Sociologia te-nvaţă să cercetezi obiceiurile, să faci politică adevărată, să faci bugete" etc., etc. (De altfel, bugetul lui l-a făcut singur, colaborând şi pe acest teren cu noi, în calitate de ... economis). Ascultându-i vorba potolită şi plină de miez, privindu-i figura în care se oglindeşte o minte ascuţită şi un suflet mândru şi simţitor, te gândeşti fără să vrei la o vreme – depărtată sau apropiată? – când astfel de ţărani nu vor fi excepţie, ci regula. [...] O oarecare slăbiciune de voinţă, o anume frivolitate, pe care deseori o găseşte la ,,aristocraţii" satelor, antipuritanismul lui pe care, desigur, ,,politicanii" din tabăra adversă se vor grăbi să-l exploateze ar fi – zice-se – defectele primarului. Nu ne putem pronunţa cu uşurinţă. Avem însă [?] că aceste defecte sunt cu prisosinţă răscumpărate de calităţi pozitive, de pe urma cărora comuna va folosi.

[Sursa: *Ibidem*, p. 180–181.]

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

Bemerkungen zu den soziologischen Forschungen in der Bukowina in der Zwischenkriegszeit

(*Zusammenfassung*)

Die von Dimitrie Gusti und seinen Mitarbeitern unterstützte Kulturbewegung war ein bedeutendes Kapitel des rumänischen Kulturlebens in der Zwischenkriegszeit. In dieser Periode wurde die Grundlage der soziologischen Schule bestimmt. Diese Richtung hatte eine neue Methodologie – den gesellschaftlichen Reformismus – im Bereich der Sozialforschung als Schwerpunkt und ihre theoretischen Grundsätze wurden von Dimitrie Gusti, Mircea Vulcănescu, Henri H. Stahl, Traian Herseni, Anton Golopenția, Constantin Brăiloiu u. a. ausgearbeitet.

Im ersten Teil der vorliegenden Studie werden Aspekte bezüglich der Persönlichkeit Dimitrie Gustis (1880–1955) und des durch das Gesellschaftliche Rumänische Institut entwickelten Sozialsystems, sowie der monographischen soziologischen Auffassung, der Durchführung der sogenannten monographischen Reisen, hauptsächlich in den ländlichen Gebieten, präsentiert.

Die Neuheit der monographischen Forschungen, die von Dimitrie Gusti und seinen Mitarbeitern durchgeführt wurden, besteht darin, dass es ein soziologisches System verfasst wurde, das – ohne die Wirklichkeit zu beeinträchtigen – eine strenge und vollständige Forschung ermöglichte. Laut Gusti sollte die soziologische Monographie eine multidisziplinäre Forschungsmethode einiger gesellschaftlichen ländlichen oder städtischen Ansiedlungen sein. Sie sollte objektiv, genau und vollständig sein und alle Aspekte der erforschten Phänomene enthalten. Der Forscher sollte über die zu untersuchenden Phänomene sehr gut informiert und theoretisch entsprechend vorbereitet sein. Man sollte mit der kollektiven Forschung intuitiv und vergleichend vorgehen. Seit dem Jahr 1938 hatten die Forschungen nur die lokal oder regional orientierten monographischen Studien als Zweck, wobei man hauptsächlich das kulturelle Phänomen hervorhob, weil es festgestellt wurde, dass die Ausarbeitung von Monographien für alle Dörfer – was letztenendlich zur Zusammenstellung einer „Soziologie der Nation" führen sollte – eigentlich unmöglich war.

Der zweite Teil des Studiums bezieht sich auf die monographischen Reisen durch die Bukowina. In der Periode zwischen dem 11. Juni und dem 5. August 1928 wurde eine solche Reise nach Fundu Moldovei, Bezirk Câmpulung organisiert, die sich für die Herausbildung der Theorie und Technik der soziologischen Monographie als wesentlich erwiesen hat. Die Forschergruppe bestand aus 60 Fachmännern und Studenten, die unter der Leitung von Dimitrie Gusti verschiedene Bereiche vertraten: Anthropologie, Ökonomie, Musikwissenschaft, bildende Kunst, Architektur, Choreographie, Geographie, Medizin usw.

Im Jahre 1938 wurden Dörfer aus dem Bezirk Câmpulung (Bucşoaia, Capu-Codrului, Cârlibaba, Ciocăneşti, Fundu Moldovei, Gura-Humorului, Iacobeni, Negrileasa, Sadova, Stulpicani, Valea-Seacă, Vatra-Dornei, Voroneț) und aus dem Bezirk Suceava (Botoşana und Slobozia Pruncului) untersucht. Die Forschungen hatten als Schwerpunkt Themen aus dem Bereich der Biologie (Bucşoaia und Slobozia Pruncului), Psychologie (Bucşoaia, Cârlibaba und Dornawatra), Literatur (Botoşana), der bildenden Kunst und des Volkstanzes (Fundu Moldovei und Bucşoaia), der Entwicklung der gesellschaftlichen Verhältnisse (Fundu Moldovei und Bucşoaia). Die gesammelten Informationen, die bedeutende Aspekte der materiellen und geistigen Kultur darstellen, wurden in den Zeitschriften „Sociologie românească" [Rumänische Soziologie], „Arhiva pentru Ştiința şi Reforma Socială" [Archiv für soziale Wissenschaft und Reform] und „Biblioteca de Sociologie, Etică şi Politică" [Bibliothek der Soziologie, Ethik und Politik] veröffentlicht.

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

Bis zum Jahre 1945 wurden monographische Reisen (deren Ergebnisse in Fachbänden und -zeitschriften veröffentlicht oder in Akten strukturiert wurden) in 626 Ansiedlungen (218 in Siebenbürgen, 135 in Muntenien, 66 in der Moldau, 65 in Banat, 54 in Crişana – Marmarosch, 51 in Oltenien, 22 in Dobrudscha, 15 in der Bukowina) organisiert.

BDD-A32547 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)